

Langetermijndoelstelling ASN Bank voor biodiversiteit: Kwaliteit en kwantiteit

Onderwerpen en kernvragen

Inleiding	3
Uitgangspunten van de doelstelling	4
Natuur en natuurrealisatie	5
Natuurkwaliteit: Algemene criteria	7
Natuurkwaliteit: Bestaande initiatieven	10
Natuurontwikkeling buiten Nederland	12
Natuurkwantiteit	13
Verdere discussiepunten en mogelijkheden	15

Inleiding

Eind 2014 is ASN Bank samen met CREM aan de slag gegaan om een langtermijndoel voor biodiversiteit te formuleren. ASN Bank heeft al beleid om de grootste negatieve impact op de biodiversiteit te voorkomen. Dit beleid houdt onder meer in dat we niet investeren in sectoren die grote schade kunnen toebrengen aan de biodiversiteit, zoals mijnbouw, fossiele energie en niet-duurzame landbouw en visserij. Dat is een mooie stap. Maar we willen verder gaan en ook een positieve bijdrage aan de biodiversiteit leveren. We hebben al een langetermijndoelstelling voor klimaat: we streven ernaar dat alle beleggingen en financieringen in 2030 per saldo klimaatneutraal zijn. Ook voor biodiversiteit wilden we een concreet, positief en uitdagend doel formuleren.

We hebben CREM gevraagd hierover mee te denken. Ons eerste idee was om uit te gaan van de bijdrage die we als bank kunnen leveren aan het creëren van natuur: een doel om 'x hectare natuur te creëren van y kwaliteit'. We moesten 'x' en 'y' nog wel vaststellen. In dit rapport is de zoektocht naar 'x' en 'y' beschreven. Het bleek al snel dat het niet eenvoudig is om vast te stellen hoeveel hectare natuur ASN Bank zou moeten creëren. Er is bijvoorbeeld nog geen wetenschappelijke consensus over de hoeveelheid natuur die een bank als de onze zou moeten creëren of compenseren om de natuur veerkrachtig te houden.

Om meer inzicht te krijgen in onze verantwoordelijkheid, hebben we besloten te meten hoeveel impact op de biodiversiteit we hebben via onze financieringen en beleggingen. De uitkomst daarvan staat in ons rapport *Towards ASN Bank's Biodiversity Footprint*. Het rapport dat u nu in handen heeft, geeft antwoord op de vraag hoe we 'natuur' kunnen definiëren en aan welke eisen deze natuur moet voldoen. De basis voor dit document vormen deskresearch en gesprekken met (onder meer) het Ministerie I&M, het Ministerie EZ, het Nationaal Groenfonds, Waterschap Hollandse Delta en het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Het resultaat is, samen met de berekening van onze voetafdruk, in mei 2016 besproken met een bredere groep stakeholders.

We hebben de uitkomsten van dit rapport gecombineerd met de uitkomsten van de berekening van onze ecologische voetafdruk. Dat heeft geleid tot de formulering van ons langetermijndoel voor biodiversiteit: al onze financieringen en beleggingen hebben in 2030 geen netto negatieve impact op de biodiversiteit.

Uitgangspunten van de doelstelling

De doelstelling op natuur is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Helderheid

De doelstelling is verdedigbaar en communiceerbaar richting de ASN bank klanten en de maatschappij. De achterliggende methodiek kan complexer zijn maar een vereenvoudigde uitleg moet beschikbaar zijn.

Kopieerbaarheid

De doelstelling is kopieerbaar voor andere banken. ASN neemt hierin het voortouw; de doelstelling moet een voorbeeld-functie en aantrekkende functie dienen in de zin dat het aanbod van investeringen wijzigt als gevolg van de doelstelling.

Positieve impact

De natuurdoelstelling richt zich op een positieve impact, namelijk natuurontwikkeling. De doelstelling is complementair aan het huidige ASN beleid op biodiversiteit, namelijk de criteria gericht op het voorkómen en beperken van negatieve impact. Er worden zodoende geen footprint berekeningen van alle ASN Bank investeringen gemaakt, zoals bij klimaat.

Biodiversiteit staat voorop

De gerealiseerde natuur moet in ieder geval ook een biodiversiteitsdoel dienen, maar kan ook andere functies vervullen, zoals waterberging, recreatie of het leveren van hout.

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

De kwantitatieve doelstelling heeft niet het potentieel binnen de huidige investeringen van ASN Bank als uitgangspunt. Het startpunt is in deze opgave de maatschappelijke verantwoordelijkheid van ASN Bank, waarbij aanpassen van het investeringsbeleid een reële optie is.

Huidige investeringen tellen mee

Voor de overall doelstelling, gebaseerd op de maatschappelijke verantwoordelijkheid, telt de al gerealiseerde natuur via de huidige activiteiten van ASN Bank natuurlijk mee (zoals investeringen in waterschappen). Voor rapportage over de jaarlijks gerealiseerde natuur geldt een baseline van 2015 als startpunt.

Bewijsplicht van projectaanbieders

Projectaanbieders en andere partijen waarin ASN Bank zou kunnen investeren om natuur te realiseren dienen aan te tonen dat ze voldoen aan de natuurkwaliteitscriteria die ASN Bank hanteert. De bewijslast ligt dus bij de klant.

Wijzigingen voorbehouden

De Natuurkwaliteitscriteria van ASN Bank zouden over de tijd kunnen wijzigen wanneer zich nieuwe investeringen aandienen die buiten de bestaande criteria vallen, maar wel aan het achterliggende natuurkwaliteitsdoel van ASN Bank voldoen.

Investeringen in het buitenland

Het doel is niet beperkt tot Nederland, maar de verwachting is wel dat de meeste winst in Nederland en West-Europese landen gerealiseerd zal worden. Voor investeringen in natuur buiten Nederland kunnen andere (praktische) criteria gelden dan voor investeringen binnen Nederland. Het achterliggende doel wat betreft de te realiseren natuurkwaliteit is echter hetzelfde.

Natuur en natuurrealisatie

Natuur

Het begrip natuur, en wat de maatschappij belangrijk vindt aan natuur, is aan verandering onderhevig. Was er eerst een sterke focus op soorten, nu verschuift dit meer richting maatschappelijke waarde (ecosysteemdiensten) en naar een landschapsniveau. Ook is er meer aandacht voor stedelijke natuur. Natuur wordt niet meer alleen gezien als een op zichzelf staand stuk wildernis met een waarde van zichzelf, maar ook als een onderdeel van de maatschappij waar mensen baat bij moeten hebben.

De verschillende visies op natuur die in de maatschappij weerklank vinden, zijn door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) in kaart gebracht in de Natuurverkenning. In deze verkenning worden vier verschillende visies onderscheiden: vitale natuur (natuur beschermt biodiversiteit), beleefbare natuur (natuur zorgt voor een fijne leefomgeving), functionele natuur (voorziet mensen van levensbehoeften) en inpasbare natuur (als decor voor wonen en bedrijvigheid). De visies verschillen in de intrinsieke waarde die natuur heeft en de baten die natuur levert voor de mens. Combinaties van deze verschillende 'soorten' natuur zijn mogelijk (zoals beleefbare, vitale natuur).

Voorstel: Vitale natuur essentieel

Voor ASN Bank sluiten de vitale natuur en beleefbare natuurvisies het best aan bij de doelstelling en wensen. De biodiversiteitswaarde en -verbetering is namelijk een essentieel onderdeel van de doelstelling op biodiversiteit. Baten voor de maatschappij zijn in deze visie een toegevoegde waarde, maar geen vereiste om voor financiering in aanmerking te komen. Anderzijds betekent dit ook dat een natuurproject met maatschappelijke baten, maar zonder bijdrage aan biodiversiteit niet in aanmerking komt voor financiering. Een activiteit/project valt alleen binnen de doelstelling van ASN Bank wanneer er (ook) sprake is van een meerwaarde voor biodiversiteit.

Natuurrealisatie

Het realiseren van natuur kan op verschillende manieren:

- Braakliggende grond, industrieel terrein of anderszins niet-natuurlijk terrein kan naar permanente natuur worden omgevormd.
- Een dergelijk terrein kan echter ook dienen als basis voor tijdelijke natuur waarbij deze natuur minstens één groei-seizoen in stand dient te blijven. Ook tijdelijke natuur kan een blijvende bijdrage leveren aan de biodiversiteit.
- Bestaande natuur kan worden verbeterd of een bepaald type natuur kan worden omgevormd waardoor de kwaliteit hoger wordt en de bijdrage aan biodiversiteit groter is.
- Er kan worden geïnvesteerd in natuur om verlies te voorkómen: een bepaald stuk natuur blijft door een investering behouden. Hierbij moet gerealiseerd worden dat de scheidslijn tussen natuurbehoud en regulier onderhoud niet altijd heel scherp zal zijn; de aanvrager zal moeten kunnen beargumenteren dat een bepaald stuk natuur verdwijnt door invloeden van buitenaf als de investering niet plaatsvindt.

Compensatienatuur, ofwel natuur die als gevolg van wetgeving wordt gerealiseerd ter compensatie van andere natuur die verloren gaat, wordt niet meegerekend binnen de doelstelling van ASN Bank. Hoewel compensatienatuur een hogere waarde kan hebben dan de natuur die verloren is gegaan, zou het meetellen van compensatienatuur niet geloofwaardig zijn. Wanneer meer natuur wordt gerealiseerd dan wettelijk gezien gecompenseerd hoeft te worden, dan kan deze extra natuur wel worden meegerekend. Dat geldt dus ook voor volledig vrijwillige compensatie.

Voorstel: vier vormen van natuurrealisatie

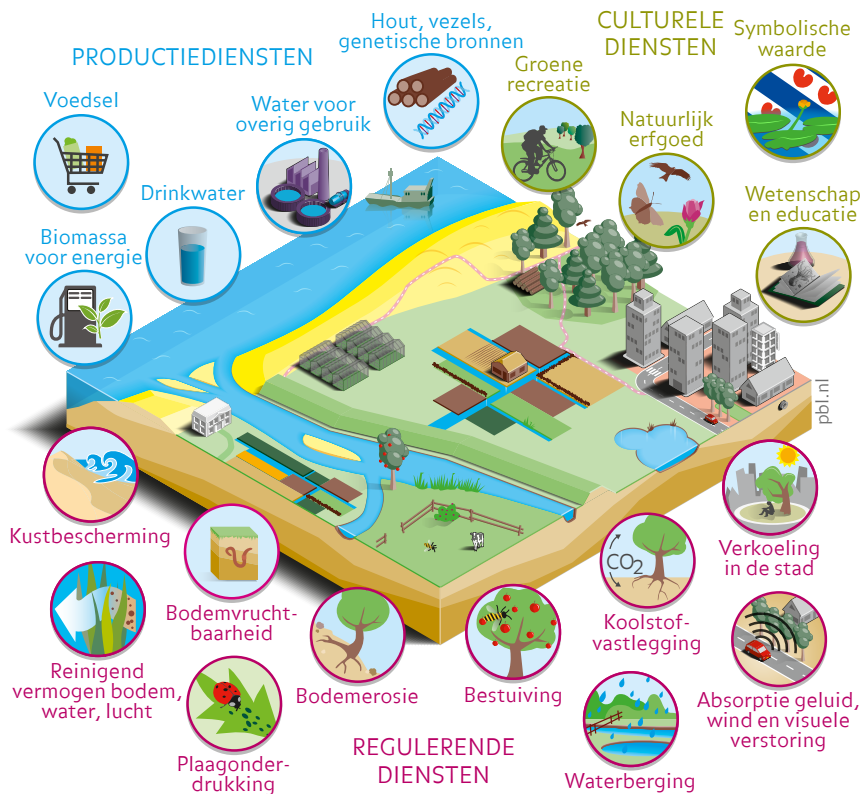
Alle vier de vormen van natuurrealisatie (nieuwe natuur, tijdelijke natuur, verbeterde natuur en natuurbehoud) vallen binnen de doelstelling van ASN Bank.

Natuur die valt binnen een wettelijke compensatieverplichting valt niet binnen de doelstelling van ASN Bank.

De realisatie van biodiversiteit staat vaak niet op zichzelf, en kan samengaan met andere maatschappelijke functies of zogeheten ecosystemendiensten. Deze diensten vloeien voort uit de natuur, en vormen een belangrijke reden om natuurgebieden te realiseren, naast de positieve invloed op biodiversiteit. In de volgende afbeelding worden de vier typen ecosystemendiensten weergegeven:

Figuur 1: De verschillende ecosystemendiensten in Nederland onderverdeeld naar productie, regulerende en culturele diensten.

Voorbeelden van ecosystemendiensten in Nederland

Bron: PBL, WUR, CICES 2014

www.pbl.nl

Voorbeelden van ecosystemendiensten

- Productiediensten: Productie van voedsel, vezels en hout.
- Regulerende diensten: Bestuiving, waterzuivering en afvangen fijnstof.
- Culturele diensten: Recreatie en het bieden van wetenschappelijke kennis.

De vierde categorie ecosystemendiensten is die van ondersteunende diensten, zoals bodemvorming en de nutriëntenkringloop. Dit type ecosystemedienst ondersteunt de andere drie diensten; het zijn 'achtergrondprocessen' waar de mens indirect van profiteert.

De beschikbaarheid van ecosystemendiensten is sinds kort zichtbaar op een interactieve kaart: de Atlas Natuurlijk Kapitaal (www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl). In deze Atlas is te zien welke diensten waar in Nederland beschikbaar zijn. De Atlas is (mede) bedoeld om te laten zien waar nog een verbetering gemaakt kan worden in duurzaam beheer. Voor ASN Bank kan de kaart informatie bieden ten aanzien van de 'andere' functies van natuurgebieden.

Natuurkwaliteit: algemene criteria

Bijdrage aan biodiversiteit

In overleg met verschillende experts is een aantal criteria naar voren gekomen waaraan een aanvraag voor een natuurontwikkelingsproject getoetst kan worden. Deze criteria moeten een werkelijke bijdrage aan biodiversiteit garanderen van de te realiseren natuur. De te realiseren natuur (en de initiatiefnemer) kan met deze criteria worden beoordeeld op geschiktheid voor investering (bijdragend aan de doelstelling van ASN Bank). De instantie die natuur wil gaan ontwikkelen of verbeteren zal moeten aantonen dat aan de criteria voldaan wordt middels een kort verslag.

Voorstel: bijdrage aan biodiversiteit

De te realiseren natuur moet ook daadwerkelijk bijdragen aan biodiversiteit. Qua omvang moet het aan te leggen gebied groot genoeg zijn om een voor de biodiversiteit nuttige functie te vervullen. Dit zal sterk situatieafhankelijk zijn. Zo kan een natuurcorridor een belangrijke functie vervullen, ondanks dat deze qua omvang niet heel groot hoeft te zijn. Daarnaast moet er een verbetering plaatsvinden op minstens één van de volgende niveaus (analoog aan de definitie van biodiversiteit):

- de genetische diversiteit binnen tenminste één soort
- de soortendiversiteit, een toename of verbetering van tenminste één soort
- de diversiteit van biotopen en ecosystemen

Het spreekt voor zich dat het deze gevallen gaat om verbeteringen die passen binnen het bredere ecologische systeem (geen introductie van exotische soorten).

Het reguliere onderhoud van bestaande natuur(gebieden) waarbij de kwaliteitsverbetering gering of afwezig is, zou onder dit criterium (indien gefinancierd door ASN Bank) niet meetellen in de doelstelling. Er vindt immers geen verbetering/versterking van de biodiversiteit plaats. Indien de natuur verloren zou gaan wanneer de investering niet plaatsvindt zou deze natuur wel kunnen meetellen in de doelstelling (er is sprake van een verbetering ten opzichte van potentieel verlies).

Voorbeelden van natuurrealisatie met een bijdrage aan biodiversiteit

- Het plaatsen van kasten voor inheemse wilde bijensoorten waar deze soorten zeldzaam dreigen te worden.
- Het realiseren van een ecoduct of wildtunnel waarbij twee natuurgebieden met elkaar worden verbonden.
- Het installeren van nestgelegenheden voor een bedreigde roofvogelsoort in natuurgebieden waar deze soort nog voorkomt of in een doelgebied.
- Het realiseren van een inheemse wilde bloementuin met boomgaard op een openbaar terrein.
- Het actief faciliteren (bewust laten ontstaan) van tijdelijke natuur op een braakliggend terrein (zie ook volgende onderdeel).

Aantoonbaarheid van biodiversiteitsbijdrage

De initiatiefnemer moet de bijdrage aan biodiversiteit aantonen via (1) een goedkeuring van een natuurbeschermingsorganisatie of onafhankelijke (ecologisch) expert of (2) binnen specifieke bestaande initiatieven vallen; als dit het geval is, dan telt de natuur mee. Specifieke bestaande initiatieven zijn in het volgende hoofdstuk weergegeven. Aanvragen die buiten deze initiatieven vallen, moeten voldoen aan de criteria, waaronder verbetering of behoud van biodiversiteit. De methode die gebruikt dient te worden om dit laatste vast te stellen, wordt niet vooraf vastgelegd. In de praktijk zijn er verschillende systemen waarmee de kwaliteit van natuur(projecten) beoordeeld kan worden. Vier veel gebruikte systemen zijn de systemen die gebruikt worden (1) in het kader van de Regeling Groenprojecten (Categorie A: Natuur; m.u.v. projecten gericht op Natuur- en milieueducatie), (2) door het Groenfonds voor natuurcompensatie (Puntensysteem natuurcompensatie- en saldering, april 2013), (3) het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer, en (4) het systeem Basismonitoring voor het Natuurnetwerk en Natura 2000. Deze vier systemen gebruiken (deels) andere criteria om natuurkwaliteit en biodiversiteit te onderzoeken/toetsen.

Voorstel: aantoonbaarheid van biodiversiteitsbijdrage

De aanvrager dient aan te tonen dat er sprake is van een positieve bijdrage aan de biodiversiteit. Hiervoor wordt geen vaste methodiek voorgeschreven.

Termijn van instandhouding natuur

Voor ASN Bank zouden drie verschillende termijnen voor de instandhouding van natuur kunnen worden onderscheiden: de lange termijn, waarbij natuur een wettelijke status heeft en zonder vooraf vastgestelde einddatum in stand blijft; de middellange termijn, waarbij natuur een kans heeft om in stand te blijven voor (bijvoorbeeld) tenminste vijf jaar, maar dit niet wettelijk is beschermd; de korte termijn, waaronder Tijdelijke Natuur wordt gerekend. Dit is natuur die minimaal één groeiseizoen de ruimte krijgt, en waarbij van tevoren een einddatum is vastgelegd.

Bij natuur voor de lange termijn dient de te realiseren natuur ofwel een wettelijke status te krijgen (via gemeentelijke, provinciale, nationale of Europese wet- en regelgeving) of in stand te blijven voor het aantal jaar dat gebruikelijk is bij nationale natuurgebieden. Ook ecoducten en dergelijke, die natuurgebieden met elkaar verbinden, vallen hieronder. Ondanks dat deze ecoducten mogelijk niet zelf wettelijk vastgelegd zijn, kan er van worden uitgegaan dat de verbinding tussen twee permanente natuurgebieden net zolang in stand zal blijven als de natuurgebieden zelf.

Natuur met een middellange duur heeft vaak geen wettelijke status. Bijvoorbeeld, een stuk natuur wat bij een zorginstelling hoort, blijft waarschijnlijk in stand zolang de zorginstelling geen nieuwe ontwikkelplannen uitvoert. Zodra de instelling uitbreidt, van functie verandert of opgeheven wordt, bestaat de kans dat de natuur een andere bestemming krijgt. Hierdoor is het niet van te voren vast te leggen hoe lang dit type natuur in stand zou moeten blijven. Het voorstel is om voor dit type natuur een case-by-case benadering te volgen en de periode van instandhouding van de natuur in overleg contractueel vast te leggen. Ook hier geldt natuurlijk dat de aan te leggen natuur, in combinatie met de termijn dat de natuur in stand blijft, een aantoonbare (te verwachten) bijdrage aan de biodiversiteit moet leveren.

Uit onderzoek is gebleken dat Tijdelijke Natuur op braakliggend land aanzienlijke voordelen voor biodiversiteit oplevert. Pioniersoorten krijgen tijdelijk de ruimte om zich te vestigen en te verspreiden, waarbij een connectie kan worden gemaakt met langer bestaande natuurgebieden. Bij Tijdelijke Natuur is de termijn van instandhouding bewust kort; in de meeste gevallen bestaat deze vorm van natuur hoogstens vijf jaar. Er zijn uitzonderingen, bijvoorbeeld wanneer de uitvoering van bouwprojecten onverwacht wordt uitgesteld en de natuur langer in stand blijft. Wel is voor Tijdelijke Natuur een speciale ontheffing nodig waarbij van de Natuurschoonwet afgeweken kan worden, die bepaalt dat zeldzame soorten niet verwijderd mogen worden. Zodoende gelden er voor een toestemming voor Tijdelijke Natuur aparte voorwaarden. Een aanvrager dient specifiek aan te geven dat de aanvraag Tijdelijke Natuur betreft en dat aan de voorwaarden wordt voldaan. De achtergrond en overwegingen voor het toestaan van tijdelijke natuurontwikkeling zijn vastgelegd in de conceptbeleidslijn Tijdelijke Natuur (voor de voorwaarden voor tijdelijke natuur, zie website RVO).

Voorbeeld: tijdelijke Natuur in Middelburg

Op een braakliggend terrein in de Middelburgse nieuwbouwwijk Mortiere wordt ruimte gegeven aan tijdelijke natuur via de natuurlijke ontwikkeling van een bloemrijk veld. De beheerder van dit terrein geeft aan dat er te zijner tijd (na 4 jaar) een woonwijk wordt gerealiseerd. Via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) vraagt de beheerder een ontheffing Tijdelijke Natuur aan, welke wordt toegekend. Hierdoor krijgen bloemen en dieren de ruimte om zich te vestigen, en worden deze met zorg weer verwijderd als de bouw van de woonwijk daadwerkelijk van start gaat.

Voorstel: termijn van instandhouding natuur

De termijn voor de instandhouding van natuur wordt niet vooraf vastgelegd, maar per situatie met de klant beoordeeld en vastgelegd.

Traceerbaarheid niet verplicht, wel gewenst

Uit het oogpunt van communicatieve doeleinden is het van belang dat een deel van de door ASN Bank gerealiseerde natuur traceerbaar is. De traceerbaarheid naar hectaren en ligging is echter geen uitsluitingscriterium. De mate van traceerbaarheid is sterk afhankelijk van de datakwaliteit die aan een investering door ASN Bank gekoppeld is. Vooral kleinere natuurprojecten worden soms samengevoegd voor administratieve doeleinden. Zo geeft het Waterschap Hollandse Delta aan dat het detailniveau van de huidige registratie van natuur niet altijd gedetailleerd genoeg zal zijn om dit exact te kunnen herleiden naar een investering in het Waterschap door ASN Bank. Mogelijk kan hier wel met een economische allocatie worden gewerkt (wanneer ASN Bank x% investeert in de totale kapitaalbehoefte van het Waterschap in jaar y, dan ook x% toerekening van de gerealiseerde natuur in jaar y). Nadeel van dit laatste is dat niet geverifieerd kan worden of de natuur voldoet aan de kwaliteitscriteria van ASN Bank. Afhankelijk van de beschikbare garanties zal per situatie moeten worden beoordeeld of de betreffende natuur mag meetellen binnen de doelstelling van ASN Bank.

Voorstel: traceerbaarheid

Traceerbaarheid wordt niet gehanteerd als uitsluitingscriterium voor natuur die meetelt in de doelstelling. Wel moet de bijdrage van ASN Bank kunnen worden herleid en moeten er voldoende garanties zijn dat de betreffende natuur voldoet aan de criteria van ASN Bank.

Voorkeur voor aansluiting bij overheidsbeleid

ASN Bank kan een voorkeur uitspreken voor initiatieven/projecten die aansluiten bij lokaal (gemeenten), regionaal (provincies) en/of nationaal beleid ten aanzien van natuur. Het voordeel hiervan is dat met het initiatief/project een bijdrage wordt geleverd die ingebed is in een breder natuur- en omgevingsbeleid. Aangezien er echter ook goede initiatieven kunnen zijn die los staan van dergelijk beleid wordt niet aanbevolen om dit als uitsluitingscriterium te hanteren.

Voorstel: aansluiten bij overheidsbeleid

Aansluiten bij het natuurbeleid van de overheid wordt gezien als een pré, maar vormt geen uitsluitingscriterium.

Natuurkwaliteit: bestaande initiatieven.

Alle te realiseren natuur moet (1) aan alle beschreven criteria voldoen (zie vorige hoofdstuk) of (2) binnen specifieke bestaande initiatieven vallen; als dit het geval is, dan telt de natuur mee. Bestaande initiatieven zijn mede als handvat gekozen omdat er binnen een aantal specifieke initiatieven al een zekere vorm van toetsing van de bijdrage aan natuur/biodiversiteit plaatsvindt. Voor de hier geselecteerde initiatieven geldt dat een minimale kwaliteit van natuur(aanleg) is gewaarborgd en overeenkomt met het doel van ASN Bank. Bij de volgende initiatieven wordt de aanvraag in ieder geval goedgekeurd als de aanvraag (aantoonbaar) hieronder valt:

Natuurnetwerk Nederland (NNL)

Een door de overheid beheerd netwerk van bestaande en aan te leggen natuurgebieden, in de wet ook wel Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geheten. Uiteindelijk moet het Natuurnetwerk onderdeel worden van een Pan-Europees Ecologisch Netwerk (PEEN) samen met natuurgebieden in andere Europese landen. Sinds 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor het Natuurnetwerk waar dat voorheen de Rijksoverheid was. Elke provincie heeft haar natuurbeheerplannen uitgewerkt in een interactieve kaart via het Portaal Natuur en Landschap, waarmee de initiatiefnemer kan aantonen of het project binnen een provinciaal beheerplan valt. Als dat zo is dan komt het project in aanmerking voor financiële steun door ASN Bank en telt het mee in de doelstelling van ASN Bank.

Regeling Groenprojecten (Groenverklaring)

Voor investeerders in een groenproject is er een regeling mogelijk waarbij een lening wordt verstrekt met een lager rentetarief. Om in aanmerking te komen heeft de investeerder een Groenverklaring nodig. De Groenverklaring voor natuurprojecten (categorie A projecten) wordt verkregen via toetsing door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. Eerst dient een initiatiefnemer een verzoek in te dienen bij een deelnemende bank of andere financier. Deze financier dient vervolgens de aanvraag voor een Groenverklaring in bij de RVO. Eén van de mogelijke financiers is het Nationaal Groenfonds (NG). Bij plannen die binnen het NNL vallen wordt een verklaring afgegeven door het NG. Bij andere plannen kijkt het NG of deze passen binnen de plannen van de provincie en het nationaal beleid en wordt beoordeeld of hiermee de natuur een zekere wettelijke status verkrijgt, waardoor deze blijvend is. Overigens is de ervaring van het NG ook dat wanneer er geen sprake is van een wettelijke status van de natuur, natuur (na de financieringsperiode) vaak toch in stand blijft als gevolg van de maatschappelijke status die het tegen die tijd heeft gekregen (de natuur heeft inmiddels diverse belanghebbenden). Als het ingediende plan niet strijdig is met dit overheidsbeleid dan kan het in principe gefinancierd worden door het NG. De verantwoordelijkheid voor het aantonen van de ecologische meerwaarde ligt vervolgens bij de initiatiefnemers. Eén van de voorwaarden voor de Groenverklaring Natuur is dat het project een aanmerkelijke verbetering dient te betekenen voor het milieu. Natuur is hier een onderdeel van. Het NG beoordeelt bovendien of de indiener van het groenproject serieus met duurzaamheid bezig is (geen greenwashing) en het NG stelt soms voorwaarden aan de periode waarover de natuur in stand dient te blijven (de financiering kan worden stopgezet als niet aan de voorwaarde voldaan wordt). Het Nationaal Groenfonds rekent in het kader van de Groenregeling alleen de hectaren werkelijke natuur mee, niet de economische bedrijvigheid die hieraan gekoppeld is (bijvoorbeeld: alleen de natuur rond een zorginstelling, niet de zorginstelling zelf).

Deze combinatie van beoordelingen en voorwaarden komen goed overeen met de kwaliteitswensen van ASN Bank. Zodoende komt een aanvraag die een Groenverklaring heeft, ook in aanmerking voor financiële steun.

Natura 2000 Netwerk

Het Natura 2000 netwerk is een door Europese Unie gestuurd netwerk waarbij natuurgebieden worden aangewezen en ontwikkeld die samen biodiversiteit waarborgen in een internationale context. Het is ook het netwerk van gebieden die worden beschermd vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn. Per land zijn bepaalde biotopen aangewezen als speciale biotopen die beschermd en onderhouden moeten worden. Plannen voor natuurontwikkeling dienen binnen de door de overheid ontworpen Natura 2000 aanwijzingsbesluiten te vallen om in aanmerking te komen.

Natuurontwikkeling binnen het Natura 2000 netwerk kent voldoende kwaliteitsvoorwaarden om binnen de doelstelling van ASN Bank te vallen. Voor financiële steun van de ASN Bank zou een aanvrager dan moeten kunnen aantonen dat een aanvraag binnen een Natura 2000 aanwijzingsbesluit valt.

Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL)

Deze subsidie is bedoeld voor ondernemers die grond willen omvormen tot natuur (functieverandering) of die een kwaliteitsimpuls aan natuur willen geven. De subsidie is voor natuurontwikkeling en behoud, en de provincies bepalen in hun Natuurbeheerplan voor welke gebieden deze subsidies kunnen worden aangevraagd. Als aan de subsidievoorwaarden wordt voldaan, kan er van worden uitgegaan dat er ook aan de ASN Bank kwaliteitseisen wordt voldaan. Zodoende is ook deze subsidie-regeling een bruikbaar kader in het licht van de natuurdoelstelling van ASN Bank.

Beleidslijn Tijdelijke Natuur

Een beheerder van een braakliggend terrein met een bestemming in de toekomst diende voorheen actief het terrein braakliggend te houden. Dit om te voorkomen dat zeldzame soorten zich vestigden die vervolgens niet meer verwijderd mochten worden door bepalingen in de Natuurschoonwet. Met een Tijdelijke Natuur ontheffing kan tegenwoordig van deze belemmering afgeweken worden. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat tijdelijke natuur op braakliggend land aanzienlijke voordelen voor biodiversiteit oplevert. Pioniersoorten krijgen tijdelijk de ruimte om zich te vestigen en te verspreiden, waarbij een connectie kan worden gemaakt met langer bestaande natuurgebieden. Er gelden voor een toestemming voor Tijdelijke Natuur aparte voorwaarden. Een aanvrager dient specifiek aan te geven dat de aanvraag Tijdelijke Natuur betreft en dat aan de voorwaarden wordt voldaan. De achtergrond en overwegingen voor het toestaan van tijdelijke natuurontwikkeling zijn vastgelegd in de conceptbeleidslijn Tijdelijke Natuur. ASN Bank onderschrijft deze beleidslijn en ziet in dat tijdelijke natuur een positieve bijdrage levert aan biodiversiteit. Om deze reden wordt een aanvraag die specifiek als Tijdelijke Natuur is aangemerkt in principe gehonoreerd.

Verified Conservation Areas (VCA)

Een VCA gebied is een gebied dat geregistreerd (niet gecertificeerd) is als een gebied dat op een duurzame manier gemanaged wordt, met een meerwaarde voor de biodiversiteit. VCA registratie is vergelijkbaar met ISO14001 in de zin dat het een procesregistratie betreft. Het beschrijft welke stappen gezet zouden moeten worden om te komen tot een duurzaam gebiedsbeheer en waaraan aandacht dient te worden besteed in het beheerplan voor het gebied. Behoud van biodiversiteit en duurzaam gebruik vormen hierbij een belangrijk aandachtspunt. De plannen worden onafhankelijk geaudit, waarna VCA registratie mogelijk is. Vervolgens moet de aanvrager jaarlijks rapporteren over de stand van zaken in het gebied. Een belangrijk kenmerk van VCA registratie is dat het zich juist ook richt op gebieden waarin economische activiteiten (op een duurzame wijze) plaatsvinden ('productive areas'). Het ligt daarmee heel erg op de lijn van de zogenaamde 'landschapsbenadering' waarin ook gestreefd wordt naar een duurzaam gebruik van gebieden. Een ander belangrijk kenmerk van een VCA registratie is dat het gebied als geheel wordt geregistreerd, inclusief de delen waar economische activiteiten plaatsvinden en zich geen natuur bevindt. De rationale hierachter is dat de economische activiteiten in veel gevallen een belangrijke voorwaarde zijn voor het behoud van de natuur. Het betekent echter ook dat 'VCA-hectaren' geen 'natuur-hectaren' zijn. Op dit moment zijn er nog geen gebieden die VCA geregistreerd zijn.

Voorstel: alleen natuuroppervlak telt mee bij een aanvraag via VCA

ASN Bank onderschrijft in grote lijnen de visie van VCA. Investerings in VCA gebieden worden daarom geaccepteerd als een investering in natuur, maar alleen de daadwerkelijke natuur telt mee in de doelstelling. Deze hectaren zouden in principe uit een VCA plan herleid moeten kunnen worden door de aanvrager.

Natuurontwikkeling buiten Nederland

Ondanks dat de focus voor ASN Bank vooral op Nederlandse natuurrealisatie zal liggen, zijn er ook mogelijkheden voor natuurontwikkeling in het buitenland. Voor natuur realisatie in het buitenland gelden dezelfde 'andere voorwaarden' als in Nederland:

- Aantoonbare bijdrage aan biodiversiteit
- Lange termijn focus
- Tijdelijke natuur: aparte voorwaarden
- Traceerbaarheid op ligging en oppervlakte is niet verplicht maar wel gewenst.

Ten aanzien van de goedkeuring via 'specifieke initiatieven' geldt dat natuur die in het buitenland wordt gerealiseerd binnen het Natura 2000 netwerk of in de vorm van een Verified Conservation Area in ieder geval een goedkeuring kan krijgen.

Nationale normen voor natuurontwikkeling en -kwaliteit

De aanvrager zal moeten aantonen dat de te ontwikkelen natuur voldoet aan andere, in het betreffende land door de overheid vastgelegde kwaliteitsnormen voor natuur in specifieke gebieden.

ASN Bank zou landenspecifiek kunnen beoordelen of er natuurgerichte initiatieven zijn die eenzelfde garantie bieden als de Groenregeling of het Natuurnetwerk Nederland. Dit zal landenspecifiek moeten gebeuren, bijvoorbeeld voor landen waarin ASN Bank relatief veel investeert of zou willen investeren.

Voorbeeld: biodiversiteit in het buitenland

In Bulgarije is Rewilding Nature samen met ARK Natuurontwikkeling projecten gestart om inheemse diersoorten te herintroduceren en ondersteunen. Dit project vindt plaats in een gebied wat bij Natura-2000 gebieden ligt en als Specially Protected Area is aangemerkt door de Vogelrichtlijn van de Europese Unie. Een dergelijk project zou binnen de voorwaarden van ASN Bank vallen.

Natuurkwantiteit

Kwantiteit versus kwaliteit

Een discussie die direct gekoppeld is aan de vraag hoeveel hectare ASN Bank zou moeten realiseren is de vraag wat een kwantitatieve doelstelling (x hectare) betekent. De ene hectare natuur is immers de andere niet. Dit geldt niet alleen voor de biodiversiteitswaarde, maar ook voor de maatschappelijke waarde van natuur. Zou het realiseren van een kleine oppervlakte natuur met een hoge biodiversiteitswaarde (of maatschappelijke waarde) even zwaar moeten wegen als een grote oppervlakte natuur met een lagere biodiversiteitswaarde (of maatschappelijke waarde)? Koppeling veronderstelt dat de waarde ook wordt vastgesteld. Aangezien het vaststellen van de biodiversiteitswaarde en de maatschappelijke waarde van natuur complex is (en niet eenduidig), ligt het niet voor de hand om deze koppeling van kwaliteit en kwantiteit in het beleid van ASN Bank vast te leggen (met uitzondering van criteria om een minimumkwaliteit te waarborgen). Naast het feit dat het complex en tijdrovend is om hiervoor een methodiek op te stellen, zou het waarschijnlijk ook betekenen dat klanten die projecten aandragen voor financiering veel meer informatie moeten aanleveren over de biodiversiteitswaarde van het gebied.

Voorstel: minimumcriteria zonder intern onderscheid

Het voorstel is om geen koppeling te maken tussen verschillende gradaties in biodiversiteitswaarde (kwaliteit) en de kwantiteit van de door ASN Bank te realiseren natuur. Alle natuur telt even zwaar, zolang maar voldaan wordt aan de minimumcriteria voor kwaliteit.

Routes naar een kwantitatieve doelstelling

Een belangrijk vraag is in hoeverre ASN Bank een kwantitatieve doelstelling kan hanteren voor de totale oppervlakte aan te realiseren van natuur, met als vertrekpunt de maatschappelijke verantwoordelijkheid van ASN Bank. Geen van de deskundigen blijkt een directe oplossing te hebben voor het formuleren van een kwantitatieve doelstelling in de zin van x hectares natuur in 2020. Daar waar kwantificeren als een optie wordt gezien wordt ASN Bank als vertrekpunt genomen en niet een wereldwijde of landelijke kwantitatieve doelstelling die vertaald kan worden naar het niveau van een bedrijf.

Op basis van de gesprekken met de diverse deskundigen komen bij de vraag hoe de doelstelling te kwantificeren verschillende routes naar voren, die echter niet allemaal in lijn zijn met het vertrekpunt van ASN Bank:

- Stel de biodiversiteit footprint van de investeringen van ASN bank vast en koppel dit aan een kwantitatieve doelstelling, bijvoorbeeld om te komen tot een 'no net loss' situatie of een 'net positive impact'. Deze insteek is begrijpelijk vanuit de huidige discussie rond bedrijven en biodiversiteit en vanuit de doelstelling op Europees niveau om het verlies aan biodiversiteit te stoppen. Ook is verdedigbaar dat ASN Bank hiermee invulling geeft aan de maatschappelijke verantwoordelijkheid om de eigen (indirecte) impact tot nul terug te brengen of zelfs een positieve bijdrage te leveren. Deze aanpak zou echter een analyse vereisen van de (indirecte) impact van de investeringen van ASN Bank en het risico bestaat dat dit uitmondt in een tijdrovende en complexe exercitie. Dit wordt als een onwenselijke route gezien, tenzij een footprint analyse, in overleg met deskundigen, op een meer eenvoudige wijze kunnen worden uitgevoerd, zonder teveel in te leveren op de kwaliteit van de uitkomst.
- Sluit aan bij de discussie rond de Planetary Boundaries en vertaal deze naar het niveau van een bedrijf. Deze aanpak lijkt het beste aan te sluiten bij het vertrekpunt van ASN Bank wat betreft de maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het concept van Planetary Boundaries gaat ervan uit dat de aarde gelimiteerde grondstoffen en diensten kent. Er is een grenswaarde verbonden aan verschillende indicatoren van de aarde, zoals een grenswaarde voor CO₂ gehalte in de lucht en voor de afname aan biodiversiteit (voorheen 'loss of biodiversity', nu 'loss of biosphere integrity'). In de Planetary Boundaries aanpak wordt biodiversiteit uitgedrukt in genetische diversiteit en soorten-diversiteit en de snelheid van het uitsterven van soorten (per jaar). Het concept van de planetary boundaries zou een eerste stap kunnen zijn richting het vaststellen van (bijvoorbeeld) een vervuilingruimte of milieugebruiksruimte voor landen en bedrijven. Er bestaat echter nog geen vertaling van het wereldwijde concept naar een landelijke of regionale analyse. Wel worden er pogingen gedaan om het wereld-omvattende concept om te vormen naar landelijke milieudoelen, bijvoorbeeld in Zwitserland. Een economische vertaalslag is echter nog niet voorhanden. In een eventuele vertaling van planet naar bedrijf zitten waarschijnlijk ook nog veel stappen (van wereld, naar landen, naar bedrijven, naar hectares natuur). Indien aangesloten zou kunnen worden bij de Planetary Boundaries, dan zou een investering van ASN Bank in natuur zich mogelijk ook moeten toespitsen op natuur met een hoge soortendicht-

heid (mean species abundance) of natuur die een belangrijke bijdrage levert aan het in stand houden van soorten in andere gebieden. In andere woorden: de doelstelling van ASN Bank zou zich mogelijk niet kunnen beperken tot een 'x aantal hectare van een minimum kwaliteit'.

- In plaats van (of in aansluiting op) het vastleggen van het aantal hectare natuur dat ASN Bank in totaal wil realiseren, zou ook gekozen kunnen worden voor een meer inhoudelijke doelstelling, bijvoorbeeld door duidelijk te maken waarin ASN Bank het liefst wil investeren. Bijvoorbeeld door aan te sluiten bij de natuuropgaven van de provincies, bij nieuwe verdienmodellen voor de natuur (zoals in de zorgsector of recreatiesector) of bij natuur waarvoor Nederland een speciale verantwoordelijkheid heeft (zoals duingebieden) en ASN Bank een relatie mee heeft. Mogelijke kanttekening bij een dergelijk 'voorkeursbeleid' is wel dat er voldoende vraag naar financiering voor natuur moet zijn. Het is de vraag of dit op dit moment het geval is, waardoor 'kieskeurig' zijn kan leiden tot onvoldoende investeringsmogelijkheden.
- Baseer een kwantitatieve bijdrage op de bijdrage die ASN Bank realistisch gezien kan leveren gezien het kapitaal dat de bank beschikbaar heeft en het type investeringen dat de bank doet. Dit uitgangspunt is begrijpelijk vanuit het oogpunt van een praktische aanpak, maar kiest de huidige situatie bij de bank als uitgangspunt en sluit daarmee niet aan bij een maatschappelijke verantwoordelijkheid. Deze aanpak (een analyse van de mogelijkheden van de bank zelf) is dan ook misschien beter bruikbaar om een strategie te bepalen om een kwantitatieve doelstelling te bereiken (bijvoorbeeld, zijn andere typen investeringen nodig?), dan om deze doelstelling zelf te bepalen.

Voorstel: afleiden van de kwantitatieve doelstelling

Voorgesteld wordt om zowel de route via een vereenvoudigde footprint analyse te verkennen, als de route via de Planetary Boundaries. Voor beide routes geldt dat samenwerking met andere organisaties voor de hand ligt om zodoende te komen tot een aanpak die ook door andere financiële instellingen wordt gedragen.

Meetellen van gerealiseerde natuur

Naast de vraag of alle natuur, ongeacht de kwaliteit, even zwaar zou moeten wegen, kan ook de vraag worden gesteld of natuur met een verschillende termijn van instandhouding even zwaar mag meetellen binnen een kwantitatieve doelstelling. ASN Bank kan ervoor kiezen om natuur die slechts tijdelijk is, minder zwaar te laten meetellen dan natuur die middellang of lang bestaat. Tegelijkertijd is het niet gezegd dat het stimuleren van tijdelijke natuur (bijvoorbeeld op bedrijventerreinen) minder belangrijk is dan het stimuleren van natuur binnen, bijvoorbeeld, het Natuur Netwerk Nederland. Mogelijk kan juist de tijdelijke natuur of natuur op meer onverwachte plaatsen (groene daken, natuur rond zorginstellingen) wel meer (financiële) steun gebruiken dan natuur die opgenomen is binnen overheidsbeleid. Uit dit oogpunt wordt voorgesteld om alle natuur die ASN Bank helpt te realiseren even zwaar mee te tellen in de uiteindelijke doelstelling. Wel kan ASN Bank overwegen om binnen een overall kwantitatieve doelstelling aparte streefwaarden te hanteren voor verschillende typen natuur. Bijvoorbeeld door aan te geven dat binnen de doelstelling voor 2030, ASN Bank streeft naar het realiseren van (bijvoorbeeld) 10% tijdelijke natuur (minimaal 1 jaar), naar 30% natuur met een naar verwachting middellange instandhouding (minimaal 5 jaar) en naar 60% natuur met een lange instandhouding (minimaal 10 jaar). De percentages kunnen worden afgestemd op het type investeringen dat voor ASN Bank naar verwachting binnen bereik ligt. Gerealiseerd moet worden dat het realiseren van dergelijke streefwaarden vervolgens afhankelijk is van de mate waarin deze financieringen zich voordoen. Gaandeweg bijstellen kan dus nodig zijn.

Voorwaarde voor het even zwaar meetellen van natuur met verschillende termijnen van instandhouding is dat hier transparant over wordt gecommuniceerd, bijvoorbeeld door de gerealiseerde natuur altijd in te delen in een termijncategorie (zoals minimaal 1 jaar, minimaal 3 jaar en minimaal 10 jaar). Op deze manier kan ook richting klanten worden duidelijk gemaakt wat ASN Bank heeft gerealiseerd en waarom de bank deze keuze maakt.

Voorstel: meetellen van gerealiseerde natuur

Voorgesteld wordt om alle natuur even zwaar te laten meetellen binnen de doelstelling van ASN Bank, ongeacht de termijn waarop de natuur in stand blijft. Voorwaarde is dat hierover op transparante wijze wordt gecommuniceerd.

Voorgesteld wordt om als ASN Bank eventueel streefwaarden/percentages te hanteren voor de te realiseren verschillende typen natuur (tijdelijk, middellange termijn en lange termijn).

Verdere discussiepunten en mogelijkheden

Investeren in natuur zonder ROI

Investeren in natuur zal moeten renderen om voor de lange termijn duurzaam te zijn. Tegelijkertijd zijn er ook investeringen denkbaar die tot een belangrijke bijdrage aan biodiversiteit kunnen leiden, maar die niet renderen. Bijvoorbeeld omdat de verdienmodellen in theorie wel bedacht kunnen worden, maar in de praktijk (nog) niet van de grond komen. Voorbeelden van dit laatste zijn de bloemrijke akkerranden bij boeren waar wel maatschappelijke baten aan gekoppeld zijn, maar die zich niet vertalen in een opbrengst voor de boer. ASN Bank kan overwegen om een deel van de investeringen in natuur als niet renderende investeringen te accepteren om zodoende innovatie te stimuleren en voorbeelden te creëren.

Agrarische subsidies

Bij agrarische subsidies gaat het vaak om een mix van landschapselementen die blijvend van aard zijn zoals een houtwal, en elementen die zo kunnen verdwijnen, zoals akkerranden. Als zo'n soort project niet gefinancierd wordt, dan gaat dat ten koste van de landschapswaarde welke ook belangrijk is voor de maatschappij. Er is een overheidssubsidie voor agrarisch natuurbeheer en landschapsbeheer, de Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer (SNL). Deze zou ook als kader kunnen dienen voor financiering door ASN bank en meetelling binnen de doelstelling van ASN Bank.

Weidevogelbeheer

Dit type beheer is meestal een combinatie van landschapsontwikkeling en soortenbescherming, waarbij natuur en biodiversiteit in haar algemeenheid niet voorop staan. Bijvoorbeeld het achterwege laten van gras maaien in de broedtijd om eieren en kuikens te beschermen. Er zijn echter ook verdergaande maatregelen, zoals beschermde weidevogelgebieden waar een buffergebied omheen kan komen met goed agrarisch natuurbeheer. Voor deze gebieden heeft een agrarische ondernemer meer grond nodig om dezelfde productie te garanderen. Dit type probleem kan kansen bieden voor ASN Bank wanneer de agrarische ondernemer moeilijkheden ondervindt bij het vinden van financiering. Het is wellicht mogelijk voor ASN om met de Vogelbescherming of andere partners van de provincies samen te werken op dit vlak.

Limburgse benadering op natuurkwaliteit

De provincie Limburg heeft een aparte aanpak voor natuurindeling: goudgroen, zilvergroen en bronsgroene natuur. De goudgroene natuur is 'prioriteitsnatuur' met daarin alle Natura 2000 gebieden en een paar andere karakteristieke gebieden. Zilvergroene natuur komt om deze gebieden heen als buffer. Bronsgroene natuur is robuuster en meer verweven met andere landschapsfuncties. Deze indeling ziet onaangetaste natuur als het hoogst haalbare door de aanduiding 'goudgroen' te gebruiken. Mogelijk is een dergelijk onderscheid bruikbaar voor ASN Bank in de communicatie over de door ASN Bank gerealiseerde natuur.

